

Reforma trhu s emisními povolenkami po roce 2020

Systém obchodování s emisními povolenkami (ETS), který Evropská unie zprovoznila před deseti lety, představuje nadále hlavní nástroj pro plnění předsevzatých závazků ve sféře boje se změnami klimatu. Díky tomu, že pokrývá přes 11 tisíc továren, elektráren, dalších podniků a leteckých společností zodpovědných zhruba za polovinu veškerých emisí CO₂, umožňuje trh s povolenkami množství vypouštěných skleníkových plynů postupně a plánovitě omezovat, aniž by tím byla vážně ohrožena konkurenceschopnost evropského průmyslu.

V současné době probíhají jednání o tom, jak bude trh ETS nastaven v období mezi roky 2021-2030, pro něž už jsou nastaveny klimaticko-energetické cíle. Nejdůležitějším z nich je požadavek na snížení emisí CO₂ do roku 2030 o 40 % oproti roku 1990. Pro sektory zahrnuté v obchodování s povolenkami to znamená redukci emisí o 43 % oproti roku 2005. Evropská komise letos v červenci zveřejnila návrh reformy systému ETS (prostřednictvím revize Směrnice 2003/87/ES), který zatím vyvolal velmi mnoho otázek a nejasností.

Ty bude třeba ještě objasnit či konkretizovat, aby bylo možné vyčíslit dopady reformy na průmysl. Agregované informace za sektory v ETS nutné ke kvantifikaci dopadů má k dispozici pouze Evropská komise a ta je zatím není ochotná poskytnout. Proto v nynějším stádiu nelze udělat detailnější analýzu dopadů na jednotlivé sektory či konkrétní podniky.

Je však zřejmé, že reforma bude mít v každém případě dopad na snížení bezplatného přidělu povolenek pro průmysl. Nejvýznamněji bude zvýšen koeficient, o který se každý rok celkový počet povolenek v systému snižuje (tzv. lineární redukční faktor). Místo dosavadního redukčního tempa 1,74 % ročně bude činit 2,2 % ročně od roku 2021. Emisní strop EU tak bude snížen za celé desetileté období o 556 milionů povolenek, což odpovídá množství emisí, které vyprodukuje Velká Británie zhruba za 12 měsíců.

Dále má být na základě dřívějšího rozhodnutí pevně stanoven podíl povolenek, které budou členské státy prodávat v aukcích. Takto by mělo být distribuováno 57 % z celkového množství povolenek. Také se zkrátí seznam odvětví, která jsou považována za ohrožená tzv. únikem uhlíku (podniky kvůli zvýšeným nákladům na nákup povolenek přesouvají svoji výrobu do zemí mimo EU). Oproti původním téměř 180 jich má na seznamu zůstat okolo 50. I tak ale zodpovídají téměř za 95 % všech průmyslových emisí v rámci ETS. Vyjmenovaná odvětví budou moci dostávat zdarma 100 % povolenek, na které mají nárok podle předem určeného oborového výkonnostního standardu (tzv. benchmarku). Benchmark je hodnota získaná jako průměr 10 % zařízení s nejnižší emisní náročností na jednotku vyrobené produkce. Zbytek bude mít nárok na 30 % povolenek podle benchmarku. Příklad povolenek se bude aktualizovat po pěti letech, na rozdíl od současných osmi. Hodnoty benchmarků se mají navíc každý rok automaticky snižovat o 1 %, aby měly podniky motivaci emise dále snižovat. Zbylé povolenky si bude muset provozovatel zařízení dokoupit na trhu. Pro jednotlivé sektory se pak bude pokrok posuzovat podle reálných čísel a benchmarky se mohou upravit, pokud se budou reálné údaje výrazně lišit od předpokladů.

Komise dále navrhuje vznik Modernizačního fondu na podporu investic do renovace energetických systémů a zvyšování energetické účinnosti v 10 členských státech EU, které mají HDP na obyvatele (dle skutečných směnných kurzů) nižší než 60 % průměru EU v roce 2013. Fond, který bude získávat prostředky z dražeb 2 %

všech povolenek, bude moci podpořit projekty v České republice. Zřízení má být též Inovační fond, který má sloužit na podporu inovačních investic do obnovitelných zdrojů energie, technologií pro zachycování a ukládání uhlíku (CCS) a průlomových technologií v průmyslu (zachycování a využití uhlíku - CCU). Jeho základ má tvořit především 400 milionů povolenek speciálně vyčleněných z nového období a také část z trhu již stažených povolenek. O peníze z tohoto fondu mohou soutěžit firmy ze všech členských zemí EU.

Pro tuzemskou elektroenergetiku je obzvlášť důležité, že může i po roce 2020 bezplatně dostávat povolenky a to až 40 % povolenek z národního aukčního balíku. Firmy musí výměnou za to investovat do modernizace energetického sektoru, což je model uplatňovaný i dnes.

V roce 2014 distribuoval stát zhruba tři čtvrtiny všech povolenek zdarma, avšak do roku 2020 tento poměr klesne asi na třetinu. Většinu firem už nyní povolenky na celý objem produkce nestačí a musí je dokupovat v aukcích. Je to dáno jednak nastavením benchmarků (na základě 10 % nejefektivnějších zařízení v EU) a za druhé aplikací korekčního faktoru, který i v případě, že jde o zařízení na nejmodernější úrovni, krátí všem průmyslovým zařízením počet povolenek v průměru téměř o 12 %. Je jasné, že počet povolenek přidělovaných podnikům bude v novém období dále klesat.

Proto je ve vlastním zájmu českého průmyslu, aby byl systém ETS nastaven dostatečně robustně, transparentně a předvídatelně. Je třeba zajistit jeho funkčnost a poučit se z chyb předchozích období, které si vyžádaly řadu dodatečných a komplikovaně schvalovaných zásahů na trhu. Celá klimaticko-energetická politika by měla být nastavena tak, aby se eliminovaly negativní vzájemné dopady jednotlivých politik a aby byla zajištěna energetická bezpečnost a omezeno riziko ztráty konkurenceschopnosti.

Z konkrétních bodů by se měla ČR soustředit na:

- Objasnění, jakým způsobem dospěla Evropská komise k závěru, že podíl aukčních povolenek má být v období 2021–2030 roven 57 %, včetně dopadů na snížení bezplatné alokace. Tento podíl má zásadní dopad na množství povolenek pro průmysl.
- Diskusi k plošnému stanovení 1% ročního snížení benchmarků, které je nedostatečně transparentní a podložené. Toto snížení v některých případech, zejména u použití nouzových přístupů a použití benchmarků pro výrobu tepla a spalování paliva, předpokládá nereálná technologická zlepšení a možnosti.
- ČR by měla požadovat vysvětlení, jak bude aplikován tzv. korekční faktor, s jehož pomocí se plošně redukuje množství zdarma přidělovaných povolenek. Přesná bezplatná alokace na období 2021–2030 nemůže být předem známa, jelikož konečná alokace může být upravena kvůli změnám v úrovni výroby.
- Řádné odůvodnění navržených hodnot kritérií pro možnost zařazení odvětví na seznam sektorů ohrožených únikem uhlíku. Samotný princip zřizování seznamu vnímáme pozitivně, nicméně požadujeme zdůvodnit zavedení kvantitativní prahové hodnoty 0,18 jako podmínky pro možnost kvalitativního posuzování. Také preferujeme širší kategorizaci při přidělování bezplatných povolenek. Rozdělení odvětví do více skupin podle míry ohrožení únikem uhlíku by lépe zohledňovalo potřebu ochrany jednotlivých odvětví před únikem uhlíku.
- EK by měla postoupit o krok dále v otázce kompenzace nepřímých nákladů průmyslu a harmonizovat přístup na evropské úrovni. V současné době je český průmysl znevýhodněn. Například Německo a Slovensko přistoupili ke kompenzaci nepřímých nákladů, ČR však stále ne.

- EK by také měla vysvětlit a rozvést, jakým způsobem má v rámci článku 10c fungovat výběr způsobilých projektů spadajících pod pravidla soutěže (competitive bidding process) ve spojitosti s bezplatnou alokací vypočtenou pro jednotlivá způsobilá zařízení. Dále by měla ČR prosazovat technologickou neutralitu při výběru projektů.
- V případě Modernizačního fondu je pro ČR zásadní, aby měla větší slovo při výběru vhodných projektů a i při jejich samotném posuzování.

Svaz průmyslu pozitivně reflektuje skutečnost, že schválená Rámcová pozice ČR většinu výše uvedených výhrad a připomínek zohledňuje a snaží se je prosadit do diskuze na unijní úrovni. Zároveň pozitivně hodnotíme snahu českých zástupců nacházet pro svoji agendu spojení nejen v rámci regionálních uskupení (V4 +2), ale i mezi dalšími členskými státy.